

WPLYNEŁO DNIA

19.06.2019
Sekretariat Studiów Doktoranckich

Dr hab. Agnieszka Łukasik-Turecka

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Wydział Nauk Społecznych

Instytut Nauk Politycznych i Spraw Międzynarodowych

e-mail: aturecka@kul.pl

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Anny Huth

Problematyka komunikowania ze społecznością lokalną

w ramach programów rewitalizacyjnych w województwie śląskim

napisanej pod kierunkiem dr hab. prof. UŚ Krystyny Doktorowicz

wydruk komputerowy, Katowice 2019, ss. 508

Recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr Anny Huth to interesujące studium o interdyscyplinarnym charakterze, poruszające kwestie z obszaru socjologii miasta i samorządu terytorialnego z perspektywy nauk o komunikowaniu. We wstępie pracy Autorka wyjaśnia powody swojego zainteresowania omawianą w rozprawie problematyką. Zauważa, że „*Decydująca rola komunikacji w przypadku procesów rewitalizacyjnych nie zawsze jest (...) dla praktyków zajmujących się polityką miejską oczywista*” oraz, że „*W obliczu mnogości narzędzi polityki przestrzennej realizowanej w mieście łatwo zlekceważyć znaczenie narzędzi komunikacyjnych*” (s. 5). Wychodząc z założenia, że „*Wszelkie działania ingerujące w życie lokalnych społeczności muszą być odpowiednio im komunikowane*” (s. 9) zauważa, że wyniki przeprowadzonych pilotażowych badań wskazują na brak takich działań, niedokładne bądź błędne ich adresowanie, dobór nieodpowiednich narzędzi czy też niedostateczną ilość bądź słabą jakość komunikacji, konsekwencją czego jest obojętne, negatywne, a nawet jak podkreśla Autorka, wrogie nastawienie do realizowanego projektu (s. 10). Wiedza dotycząca konsekwencji zaniedbań w obszarze komunikacyjnym pozwala Doktorantce nadać rozprawie również wymiar praktyczny, o czym we wstępie podkreśla – Autorka prezentuje w pracy

praktyczne wskazania dla podmiotów odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programów rewitalizacyjnych. Konstruuje model strategii komunikowania Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych do zastosowania przez wspomniane podmioty, co stanowi niepodważalną zaletę pracy.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów uzupełnionych spisem treści, wstępem, zakończeniem, literaturą, wykazami tabel i rysunków, podsumowaniem w jęz. angielskim oraz aneksem. Główna część pracy (od wstępu do zakończenia) uźródłowiona została w formie 530 przypisów o różnym charakterze edytorskim; są to m.in. przypisy rzeczowe i bibliograficzne. Tradycyjny układ przypisów, na dole strony, zdecydowanie ułatwia lekturę i umiejscawia wywody Autorki w kontekście cytowanej literatury przedmiotu i innych źródeł. Publikacje, z których Doktorantka korzystała podczas pisania pracy, to pozycje polskojęzyczne, anglojęzyczne i niemieckojęzyczne.

Struktura pracy nie budzi większych zastrzeżeń poza zbyt rozbudowanym rozdziałem IV (o czym szerzej w dalszej części recenzji); układ poszczególnych rozdziałów jest poprawny. Problematyka rozdziałów odzwierciedla interdyscyplinarny charakter rozprawy, widoczny już przy analizie spisu treści. W spisie treści widoczny jest brak konsekwencji w numeracji poszczególnych podrozdziałów w rozdziale IV (brak również tytułu rozdziału), które to podrozdziały posiadają numerację typową dla rozdziału V. O ile w dalszej części pracy pojawia się tytuł rozdziału IV, o tyle błędna numeracja jest powielana ze spisu treści w całym rozdziale IV.

To, że praca ma zawierać zbiór wskazań dla jednostek odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych, wpłynęło na dobór metod badawczych, i należy podkreślić, że trafnie dobranych; szczególny nacisk położyła Autorka na technikę badań jakościowych, jakimi są pogłębione wywiady z respondentami pełniącymi rolę ekspertów.

Prawidłowo zostały określone cel pracy i przedmiot badań. Głównym celem naukowym recenzowanej rozprawy jest prezentacja problematyki komunikowania działań planowanych i podejmowanych w przestrzeni miejskiej w ramach programów i projektów rewitalizacyjnych, analiza i ocena elementów strategii komunikowania obecnych w podejmowanych dotychczas działaniach rewitalizacyjnych w województwie śląskim oraz konstrukcja modelu przydatnego do programowania narzędzi komunikowania w ramach programu rewitalizacyjnego. Przedmiotem badań określono strategie komunikowania bądź elementy tych strategii występujące w dokumentach Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych.

Należy zgodzić się z argumentacją Autorki dotyczącą wyboru obszaru badawczego, jakim jest województwo śląskie. Słusznie przyjmując, że celem badań jakościowych jest głębokie zrozumienie badanego problemu w jego określonym kontekście, nie zaś uogólnianie wyników na całą populację, przyjęła ona założenie metodologiczne, w ramach którego przeprowadzenie badań jakościowych na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej byłoby, jak podkreśla, *badawczą chimerą*, a losowy dobór próby – *mylnym, wprowadzającym w błąd badacza wysiłkiem*. Nie bez znaczenia jest również to, że badany region jest Doktorantce bliski, zarówno w aspekcie geograficznym, jak i tożsamościowym (s. 8).

Ciekawym pomysłem Autorki było umieszczenie na początku każdego rozdziału motta z cytatów różnych autorów. Cytaty te uatrakcyjniają odbiór rozprawy; sprawiają, że czytający z zainteresowaniem rozpoczyna zapoznawanie się z kolejną częścią pracy.

Rozprawę otwiera prawidłowo skonstruowany rozdział I, zatytułowany *Samorząd terytorialny. Samorządność społeczności lokalnych*, w którym Autorka przybliżyła najistotniejsze zagadnienia związane z definiowaniem i specyfiką lokalnych wspólnot i społeczności. Przedstawia w nim m.in. charakterystykę samorządu terytorialnego i województwa śląskiego oraz przybliżyła zjawiska lokalizmu i regionalizmu. Czytelne diagramy, które występują również w dalszych rozdziałach pracy, doskonale ilustrują omawiane zjawiska.

Trafne odwołania do literatury przedmiotu nie uchroniły jednakże Autorki przed zamieszczeniem w omawianym rozdziale nieaktualnych danych. Doktorantka pisze, że: „*Kadencja rad gmin, powiatów i sejmików województw trwa cztery lata od dnia wyborów*” (s. 24), podczas gdy od stycznia 2018 roku kadencja trwa pięć lat (Art. 1 pkt 3 *Ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych*, Dz.U. z 2018 r. poz. 130).

Nieaktualne dane można znaleźć również w rozdziale II, zatytułowanym *Rewitalizacja miast*, w którym Doktorantka omawia kwestie dotyczące poszczególnych elementów procesu rewitalizacji, a także prezentuje rozważania nad przemianami przestrzennymi i społecznymi aspektami rewitalizacji. Na 89. stronie pracy Autorka przedstawia Mateusza Morawickiego jako aktualnego Ministra Rozwoju i Wiceprezesa Rady Ministrów, podczas gdy premier Morawiecki został odwołany z funkcji ministra rozwoju i finansów w styczniu 2018 roku, a miesiąc wcześniej, w grudniu 2017 roku, powołany został na urząd Prezesa Rady Ministrów. O ile zrozumiałe jest, że prace nad rozprawą doktorską trwają zazwyczaj kilka lat i najprawdopodobniej dwa pierwsze rozdziały recenzowanej pracy powstały przed 2018 rokiem,

o tyle może dziwić brak aktualizacji danych przed wydrukiem ostatecznej wersji rozprawy. Praca datowana na 2019 rok powinna uwzględniać zmiany, które zaszły rok wcześniej.

W rozdziale tym widoczna jest również zmiana dotycząca formy, jakiej używa Doktorantka pisząc o sobie. Dotychczas używana forma 3. osoby lp. - „autorka”, na stronie 112 zostaje zmieniona na 1 osobę lp. - „przeprowadziłam” (domyślne „ja”). W dalszej części rozdziału Doktorantka powraca do poprzedniej formy używając określenia „autorka”, by w kolejnych częściach używać określenia „badaczka”.

Komunikowaniu wspólnot samorządowych w Polsce poświęcony jest trzeci rozdział pracy. W tej części rozprawy Autorka pokrótce przybliżyła historię badań nad komunikowaniem, dokonując przeglądu wybranych podejść teoretycznych z zakresu komunikowania, poruszyła kwestię organizacji komunikowania publicznego na poziomie lokalnym, zaprezentowała narzędzia komunikowania jednostek samorządu terytorialnego oraz wyznaczniki strategii komunikacyjnych, omówiła pokrótce sytuację mediów lokalnych i regionalnych, a także nawiązała do wykorzystywania nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Biorąc pod uwagę fakt, że za przedmiot badań Doktorantka przyjęła strategię komunikowania bądź elementy tych strategii występujące w dokumentach Lokalnych Programów Rewitalizacji można odnieść wrażenie, że zbyt mało miejsca poświęciła na omówienie kwestii teoretycznych dotyczących strategii komunikowania. Warto podkreślić, że Autorka dotarła do kluczowej pozycji poświęconej strategiom komunikowania politycznego – monografii Mariusza Kolczyńskiego, szkoda jednak, że nie sięgnęła np. do monografii Agaty Małycki, zatytułowanej *Strategie komunikacyjne we współczesnym dyskursie politycznym* (Wyd. UMCS, Lublin 2012). W kontekście wyników, prezentowanych przez Doktorantkę w dalszej części rozprawy, warto byłoby nawiązać do niektórych koncepcji językoznawczych utożsamiających strategię bądź to ze sposobem i metodą, bądź to z taktyką i techniką, a także do swoistego chaosu terminologicznego, o czym pisze w swej monografii Małycka. Wydaje się, że wzbogaciłoby to ważny podrozdział recenzowanej rozprawy.

Czwarty rozdział pracy, zatytułowany *Analiza metod i narzędzi komunikowania programów i projektów rewitalizacyjnych*, stanowi przejście, jak słusznie podkreśliła Autorka, od rozważań teoretycznych do prezentacji wyników Jej badań. W tej części pracy Doktorantka zaprezentowała problem badawczy, zdefiniowała używane w pracy terminy, przedstawiła wyniki analizy ilościowej a także jakościowej. Wskazała, że wybór jakościowych metod badawczych jest wynikiem „faktycznego oddania się badaniom tych [rewitalizacyjnych -AŁT] procesów” w latach 2012-2016. O tym „faktycznym oddaniu się badaniom” Autorki świadczy fragment, w którym opisuje ona w jaki sposób pokonała trudności, na jakie natrafiła w

kontaktach z urzędnikami prowadząc swoje badania. Cierpliwość i determinacja Badaczki, jej umiejętność przewidywania reakcji urzędników są godne podziwu.

Argumenty, które podnosi Autorka krytycznie ustosunkowując się do zleceniobiorców pochodzących spoza województwa śląskiego lub znacznie oddalonych od ośrodków, których dotyczą zamawiane Lokalne Programy Rewitalizacji są ważne i należy się z nimi zgodzić (s. 180-181). Słuszna jest również uwaga dotycząca niezrozumienia przez twórców analizowanych dokumentów roli strategii i utożsamiania jej z promocją (s. 181).

Zamieszczone w omawianym rozdziale zrzuty z ekranu witryn internetowych dobrze obrazują omawiane zjawiska.

Spore zastrzeżenia budzi jednak objętość tej części rozprawy. Rozdział IV zajmuje bowiem ok. 52%, czyli ponad połowę właściwej części pracy (od wstępu do zakończenia). Wydaje się, że niektóre fragmenty (m.in. dane zamieszczone w tab. 8 i tab. 13) mogłyby zostać zamieszczone w aneksie i taka zmiana odbyłaby się bez widocznego uszczerbku dla pracy. Zostawienie w głównej części rozprawy jedynie analizy tych danych zmniejszyłoby objętość rozdziału. Inną możliwością jest podzielenie rozdziału IV na dwa odrębne. Wpłynęłoby to korzystnie na strukturę pracy.

Ostatni, piąty rozdział pracy stanowią konkluzje wynikające z przeprowadzonych badań. W rozdziale tym zaprezentowany jest, wspomniany już wcześniej, model strategii komunikowania programu rewitalizacyjnego, skonstruowany w oparciu o wyniki badań Autorki.

Zakończenie zawiera podsumowanie wniosków zawartych w pracy, a także rekomendację kierunku przyszłych badań nad strategiami komunikowania w Lokalnych Programach Rewitalizacji, bibliografia zaś jednoznacznie wskazuje, że Autorka dotarła do najważniejszych pozycji naukowych (przy okazji sprostowanie: nazwisko jednej z cytowanych autorek to Katarzyna Mieczkowska-Czerniak, nie zaś Katarzyna Mieszkowska-Czerniak, s.463).

Konkludując, należy uznać, że wybór tematu jest odpowiedni dla rozprawy doktorskiej. Mimo powyższych uwag, Doktorantka poprawnie przedstawiła zagadnienia związane z badaną problematyką. Niewątpliwym walorem pracy jest jej interdyscyplinarny charakter oraz to, iż podjęte przez Autorkę pracy wyzwanie naukowe prowadzi jednocześnie do praktycznych rekomendacji dla strategii komunikowania w zarządzaniu lokalnym. Niniejsza rozprawa świadczy o dobrym warsztacie naukowo-badawczym Doktorantki.

Doceniając wysiłek naukowy Doktorantki i jakość rozważań zawartych w niniejszej pracy, odpowiadające wymogom rozprawy doktorskiej **stwierdzam, że recenzowana rozprawa Pani mgr Anny Huth spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, dlatego wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Anny Huth do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Agnieszka Łukasik-Turecka

Dr hab. Agnieszka Łukasik-Turecka

Lublin, 08.06.2019 r.